

Rovdjursjakt i Västerbotten

”Jag umgås bara med folk som jagar”

Rebecca Rännar Jensen

Självständigt arbete • 15 hp
Sveriges lantbruksuniversitet, SLU
Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap
Agronomprogrammet – landsbygdsutveckling
Uppsala 2023

Rovdjursjakt i Västerbotten. ”Jag umgås bara med folk som jagar”

Carnivore hunting in Västerbotten. ”I only socialize with people who hunt”

Rebecca Rännar Jensen

Handledare:	Tove Berg, Sveriges lantbruksuniversitet, Institution för stad och land
Bitr. handledare:	Ildikó Asztalos Morell, Sveriges lantbruksuniversitet, Institution för stad och land
Examinator:	Yvonne Gunnarsdotter, Sveriges lantbruksuniversitet, Institution för stad och land
Bitr. examinator:	Malin Beckman, Sveriges lantbruksuniversitet, Institution för stad och land

Omfattning:	15 hp
Nivå och fördjupning:	Grundnivå, G2E
Kurstitel:	Självständigt arbete i landsbygdsutveckling
Kurskod:	EX0888
Program/utbildning:	Agronomprogrammet – landsbygdsutveckling
Kursansvarig inst.:	Institutionen för stad och land
Utgivningsort:	Uppsala
Utgivningsår:	2023
Omslagsbild:	Rebecca Rännar Jensen
Upphovsrätt:	Alla bilder används med upphovspersonens tillstånd.
Elektronisk publicering:	https://stud.epsilon.slu.se
Nyckelord:	Rovdjursjakt, rovdjur, jakt, socialt kapital, tillit

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap

Institutionen för stad och land

Avdelning en för landsbygdsutveckling

Sammanfattning

Syftet med studien är att undersöka hur jägares sociala kapital påverkar drivkrafter och möjligheten till att jaga stora rovdjur. Den stora rovdjursjaktens vara eller icke vara är en känslig fråga i samhällsdebatten. Sveriges riksdag har beslutat att de fem stora rovdjuren varg, björn, järv, lo och kungsörn ska få finnas, reproducera sig samt ha en gynnsam bevarandestatus i den svenska naturen. Rovdjursjakten är en del av rovdjursförvaltningen och sker enbart genom licensjakt eller skyddsjakt. De senaste åren har antalet djur som får fällas på licensjakt ökat på grund av växande stammar. Det har bidragit till fler tillfällen att jaga stora rovdjur. I den här studien har sex jägare som nästan enbart jagar rovdjur intervjuats från Västerbotten. Studien använder sig av teorier om socialt kapital tillsammans med begreppen relationer och tillit för att analysera resultatet. Studien visar att jägarnas sociala kapital genom relationer och tillit tydligt påverkar drivkrafter och möjligheten att jaga stora rovdjur. Dels på grund av avsaknaden av specifika jaktmarker och jaktlag, dels på grund av jägarnas vilja att skapa och vårda relationer till jaktligt syfte.

Nyckelord: Rovdjursjakt, rovdjur, jakt, socialt kapital, tillit

Abstract

The purpose of this study is to analyze how hunters' social capital affects their driving factors and ability to hunt large carnivores. Whether or not carnivore hunting should be or not be is an emotional debate in society. The Swedish parliament has decided that the five large carnivores wolf, brown bear, wolverine, lynx and golden eagle should exist and be able to have a favorable conservation status in the Swedish nature. The hunting of carnivores is part of the Swedish carnivore administration and take place only through license hunting or protective hunting. Due to the growing carnivore population the number of animals taken on license hunts has increased. It has contributed to more opportunities to hunt carnivores. In this study, six hunters from Västerbotten, Sweden who almost exclusively hunt carnivores have been interviewed. The study uses theories of social capital together with concept relation and trust to analyze the results. The study shows that the hunters' social capital through relations and trust clearly influences driving factors and the ability to hunt big carnivores. Partly due to specific hunting territories and hunting groups, partly due to the hunters willingness to create and nurture relationships for hunting purposes.

Keywords: Carnivore hunting, carnivore, hunt, social capital, trust

Innehållsförteckning

1. Inledning	6
1.1 Rovdjursjakt	6
1.2 Syfte och frågeställning	8
1.3 Avgränsningar	8
2. Bakgrund.....	9
2.1 EU-direktiv.....	9
2.2 Regeringen och Riksdagen.....	10
2.3 Länsstyrelsen	11
2.4 Begreppsdefinitioner	11
2.4.1 Bevarandestatus	11
2.4.2 Referensvärden	11
2.4.3 Miniminivåer.....	12
2.4.4 Beskattningsmodeller	12
2.5 Jägarna	12
2.5.1 Jakthundar och jakten.....	12
2.6 Svart eller vitt	13
3. Teori och begrepp	15
3.1 Socialt kapital	15
3.2 Relationer och tillit.....	16
3.3 Tidigare forskning.....	17
4. Metod.....	19
4.1 Etik	21
4.2 Användande av metod	22
5. Resultat och diskussion.....	23
5.1 Innan jakt.....	23
5.1.1 Början av en jaktkarriär.....	24
5.1.2 Jakt som något manligt.....	25
5.1.3 Intresse för rovdjursjakt	26
5.1.4 Relationer och tillit	29
5.2 Under jakt.....	31
5.2.1 Lagar och regler.....	32
5.2.2 Samhället.....	34

5.2.3	Drivkrafter	35
5.3	Efter jakt	36
5.3.1	Lyckad jakt	36
5.3.2	Det fällda viltet	37
6.	Slutord	39
	Litteratur	41
	Publicering och arkivering	45

1. Inledning

1.1 Rovdjursjakt

Rovdjursjakten i Sverige är den jakt som bedrivs på stora och små rovdjur. De fem stora rovdjuren är varg, brunbjörn, järv, lo och kungsörn (Rovdjurscentret 2023a). Under 1800-talet var jakten på stora rovdjur så pass stor att vi enbart hade några hundratal individer kvar. I början och mitten av 1900-talet fridlystes de stora rovdjuren vilket resulterade i att stammarna sakta började växa igen (WWF 2023a). Sedan dess tillåts enbart jakt på stora rovdjur under vissa särskilda förhållanden vid licensjakt eller skyddsjakt (Naturvårdsverket 2023a).

Den stora rovdjursjakten väcker ofta starka känslor och bidrar till en debatt i samhället som ofta är svart eller vit. Riksdagen har bestämt att de fem stora rovdjuren ska få finnas i Sveriges natur samt ha en gynnsam bevarandestatus (WWF 2023a). Detta innebär att rovdjuren ska ha en gynnsam reproduktion men samtidigt inte göra för stor skada för tamdjurshushållningen, renskötseln eller människor (Rovdjurscentret 2023b).

De senaste åren har antalet stora rovdjur som jagas på licensjakt ökat, eftersom rovdjursstammarna på speciellt björn, lo och varg ökat. (Sámiid Riikkasearvi 2022; Höglund 2023; Skoglund 2021). Rovdjursjakten skiljer sig från annan jakt i och med att den sker på fridlysta djur samt enbart får ske under strikt kontrollerade former. Varje påträffat dött rovdjur ska kontrolleras av myndighet (SVA 2022).

I Sverige finns det cirka 300 000 registrerade jägare som löser statligt jaktkort (Svenska Jägareförbundet 2023). Alla jagar inte aktivt och hur många som jagar

rovdjur är svårt att fastställa då många jägare jagar olika djur. Majoriteten, 250 000 jägare, jagar älg i jaktlag (Sveaskog 2020). Enligt jägarnas riksförbund är det cirka 10 000 tals som jagar stora rovdjur (Jägarnas riksförbund 2023). Alla som ska delta på licensjakt på lodjur, varg eller järv ska registrera sig i Jägarregistret enligt 49§ i jaktförordningen (1987:905). På björn krävs ingen registrering (Naturvårdsverket 2023b).

Det har forskats om varför människor idag fortfarande har som intresse att jaga. Bland annat har Kass Gibson (2014) skrivit om det i *”More than just murder: Ethics and hunting in New Zealand”*. Några av orsakerna som framkommit är att jakten bland annat att det tillför en social aspekt i jägarens liv, naturupplevelser samt att jägaren får följa köttets väg från skog till bord (Gibson 2014). På jägareförbundets hemsida står det om ”jaktens själ” och varför människan jagar i dagens samhälle. Där tas de kulturella och traditionella aspekterna upp samt hundens stora betydelse för jägarna (Svenska Jägareförbundet 2015).

Jakt på stora rovdjur anses vara en relativt ny jaktform för dagens jägare (Rovdjurscentret 2023c). Det innebär större utmaningar vilket ofta är tidskrävande. Ibland kan jakten vara farlig för både människor och hundar. Hundarna är anses oftast svårare att jaga in, dels på grund av att det krävs ett annat psyke för rovdjursjakt, dels på grund av lagar och regler kring jakttider (Jägarnas riksförbund 2023). Jakt på stora rovdjur sker oftast inte på specifika jaktmarker tillsammans med ett jaktlag utan rovdjursjägare med duktiga hundar har ofta ett stort kontaktnät som bidrar till fler jakttillfällen över stora geografiska områden. Det ökade intresset och behovet för rovdjursjakt har bidragit till att allt fler jägare väljer att enbart ägna sig åt rovdjursjakt. Den här uppsatsen vill därför undersöka hur jägares sociala kapital påverkar drivkrafter och möjligheten till att jaga stora rovdjur. Det sociala kapitalet är det som bildas av när människans sociala kontakter blir till nytta (Engdahl & Larsson 2022).

1.2 Syfte och frågeställning

Syftet med uppsatsen är att undersöka hur jägares sociala kapital påverkar drivkrafter och möjligheten till att jaga stora rovdjur i Västerbotten.

För att uppnå syftet med uppsatsen har följande frågeställningar besvarats;

- a) Vilka drivkrafter finns det hos en rovdjursjägare?
- b) Hur uppleves det att jägarnas sociala kapital påverkar möjligheten att jaga rovdjur?

1.3 Avgränsningar

Uppsatsen har av praktiska skäl avgränsats till jägare i Västerbotten som främst jagar rovdjur. Av geografiska skäl har vargjakt inte berörts nämnvärt i uppsatsen eftersom vargjakt sällan förekommer i Västerbotten. Det kan annars ses som den mest känsliga rovdjursarten att jaga i och med att den klassas som starkt hotad på grund av jakt och inavel (Ellegren 2022). Uppsatsen analyserar jägarnas perspektiv vilket innebär att andra åsikter och perspektiv inte kommer att speglas. Vissa organisationer som Naturvårdsföreningen och Svenska Rovdjursföreningen vill kraftigt begränsa rovdjursjakten i Sverige (Naturvårdsföreningen 2023, Svenska Rovdjursföreningen 2023). Det finns också andra organisationer och grupper som arbetar aktivt med att sabotera och stoppa rovdjursjakter. Därför utgår uppsatsen från de bestämmelser och forskning som ligger till grund för att rovdjursjakten ska vara tillåten i Sverige, och de upplevelser som aktiva jägare har i dessa frågor.

2. Bakgrund

Det är i grunden våra valda politiker som beslutar om hur många rovdjur det ska få finnas samt hur samexistensen ska kunna fungera. Jakten på de stora rovdjuren sker enbart genom licensjakt eller skyddsjakt (Naturvårdsverket 2023a). Licensjakt innebär att en avskjutning sker för att begränsa antal rovdjursindivider. Det sker endast om miniminivåerna är uppfyllda och artens bevarandestatus inte är hotad. Skyddsjakt innebär att myndigheterna beviljar jakt på ett rovdjur ofta på en specifik rovdjursindivid, som då orsakat eller riskerar att orsaka skador på människor, tamdjur, renar eller annan egendom (Ibid.). Rovdjursjakten baseras på rovdjursförvaltningen. Förvaltningsarbetet görs bland annat med hjälp av inventeringar, miniminivåer, referensvärden, licensjakt, skyddsjakt och förvaltningsplaner (Naturvårdsverket 2023c). På grund av den avlånga geografiska ytan, stora skillnader i förutsättningar och antal rovdjur är landet uppdelat i tre nationella förvaltningsområden norra, mellersta och södra (Naturvårdsverket 2023d). De nationella förvaltningsplanerna för rovdjur som anger övergripande politiska och preciserade mål och ramar ansvarar Naturvårdsverket för. Länsstyrelsen har i sin tur tillsammans med länens viltförvaltningsdelegationer ansvar för att ta fram planer på regional nivå. För att ta fram rimliga förvaltningsmål på regional nivå krävs en bra dialog med invånarna i rovdjursområden samt myndigheter och andra intresseorganisationer. För att den dialogen ska fungera bidrar de regionala viltförvaltningsdelegationerna och det nationella rådet för rovdjursfrågor till det (Naturvårdsverket 2023b).

2.1 EU-direktiv

I juli 2014 lanserade Europeiska unionen EU, officiellt en plattform för samexistens mellan människor och stora rovdjur. Rovdjuren anses vara de mest problematiska

och krävande arterna att bevara och förvalta inom EU. Det eftersom rovdjuren har stora och gränsöverskridande revir, samt att deras behov kan skapa konflikter med mänsklig aktivitet som jordbruk, jakt, rekreation och rennäringen i Norden. Därför är syftet med plattformen att möjliggöra samexistens (Europeiska unionen 2015). Den ska:

”främja åtgärder och medel för att minimera och om möjligt hitta lösningar till, konflikter mellan människans intressen och existensen av stora rovdjursarter, genom utbyte av kunskap och genom ett flexibelt, konstruktivt och ömsesidigt respektfullt samarbete”. (Europeiska unionen 2015, sidnummer saknas)

EU:s art- och habitatdirektiv (Europaparlamentets och rådets direktiv 1992/43) är det övergripande direktivet som ska leda till en hållbar rovdjursförvaltning inom EU. Förvaltningen ska bygga på en god vetenskaplig grund och använda sig av tillförlitliga data. Samtidigt måste den beakta socio-ekonomiska och kulturella behov. Lösningar på konflikter rörande rovdjur ska göras genom en konstruktiv dialog mellan de viktigaste berörda parterna på lokal, nationell och EU-nivå. Det är också viktigt att samarbeta över gränserna både inom och med EU:s grannländer (Europeiska unionen 2015).

För Sveriges del innebär det att EU:s art- och habitatdirektiv anger möjligheterna för jakt på stora rovdjur vilket innebär enbart under strängt kontrollerade former (ibid.). Sverige har även skrivit under Förenta nationernas (FN:s) konvention om biologisk mångfald där skydd av rovdjur ingår (Klimat- och näringslivsdepartementet 2023). Utöver det finns en mängd nationella lagar som reglerar rovdjursförvaltningen och rovdjursjakten ytterligare (von Essen 2016).

2.2 Regeringen och Riksdagen

I Sverige beslutar riksdagen och regeringen över de övergripande bestämmelserna för viltvården. Besluten ska utgå från EU-direktiven om vilt och jakt. Naturvårdsverket är den centrala förvaltningsmyndigheten för jakt- och viltfrågor. Naturvårdsverket ansvarar för att övervakningen av rovdjur bidrar med den

kunskap som samhället efterfrågar. Sverige och Norge har en gemensam inventeringsmetodik för lodjur, varg och järv (Naturvårdsverket 2023c).

2.3 Länsstyrelsen

En av länsstyrelsens uppgifter är att inventera rovdjur. Allmänheten kan rapportera in iakttagelser av rovdjur via databasen eller mobilappen Skandobs (Skandobs 2023). Alla uppgifter om rovdjur samlas in och granskas av länsstyrelsens inventeringsansvariga, sedan av Viltskadecenter och slutligen av Naturvårdsverket som fastställer inventeringsresultaten. Alla rovdjur har en anpassad inventeringsmetodik och föreskrifter som Naturvårdsverket ansvarar för (Naturvårdsverket 2023c). I renkötselområdet bedrivs ett samarbete med de olika samebyarna som är delaktiga i inventeringen. Alla samebyar har en egen rovdjursansvarig från samebyn (ibid.).

2.4 Begreppsdefinitioner

2.4.1 Bevarandestatus

Enligt EU:s art och habitatdirektiv innebär en gynnsam bevarandestatus att rovdjuren; brunbjörn, lo, järv, varg och kungsörn, ska finnas långsikt i den svenska naturen. Rovdjuren ska finnas eller återvända till sina naturliga utbredningsområden. Naturlig och gynnsam reproduktion ska förekomma (Naturvårdsverket 2023c).

2.4.2 Referensvärden

Referensvärden för rovdjur är lägsta antal individer av en rovdjursart som får förekomma på nationell nivå i Sverige. För att en förvaltning av arten ska vara möjlig krävs en större population än referensvärdet. Det är riksdagen som bestämmer intervallerna för referensvärdena och Naturvårdsverket preciserar värdet för varje rovdjursart (Naturvårdsverket 2023c).

2.4.3 Miniminivåer

Miniminivåer är referensvärdet på regional nivå. Miniminivåerna anger det lägsta antalet rovdjur som får finnas på länsnivå. Den sammanlagda miniminivån i respektive län för en art får inte understiga det nationella referensvärdet för den arten (Naturvårdsverket 2023c).

2.4.4 Beskattningsmodeller

Det är viktigt att de beslut som rör jakt på stora rovdjur uppfyller de rättsliga kriterierna, samt vilar på en vetenskaplig grund. Därför använder Naturvårdsverket och länsstyrelsen beskattningsmodeller. Naturvårdsverket gör beskattningsmodellerna genom att använda sig av etablerade statistiska modeller för att göra årliga prognoser för hur olika nivåer av jakt kan påverka rovdjursantalet. Det är utefter beskattningsmodellerna som antalet rovdjur för licensjakt anges samt möjligheten till att bevilja skyddsjakt (Naturvårdsverket 2023c).

2.5 Jägarna

Uppsatsen utgår från att en rovdjursjägare är en jägare som till stor del bara jagar rovdjur. Eftersom jakten för stora rovdjur är begränsad jagar rovdjursjägarna både små och stora rovdjur. De små rovdjuren som jagas är rödräv, mård och grävling. För att få jaga i Sverige krävs statligt jaktkort samt jakträtt på den art som ska jagas (Naturvårdsverket 2023e). Enligt jaktlagen (SFS 1987:259) tillfaller jakträtten markägaren, som helt eller delvis kan upplåta jakträtten via bland annat jaktkort eller arrenden. För att få vapenlicens krävs en godkänd jägarexamen (Naturvårdsverket 2023e).

2.5.1 Jakthundar och jakten

Majoriteten av rovdjursjakten sker med specifikt framavlade jakthundar. Hundarna har en central roll i jakten men också i jägarnas liv. Oftast utgår jägarna från ett spår de har hittat och sedan släpps en eller flera hundar i spåret. Det finns lagstiftat på varje rovdjursart hur många hundar som får släppas samt om det är tillåtet att byta

hund (Jägarnas riksförbund 2023). Hunden spårar då djuret, tar upp det och börjar att driva det. Passkyttar har då ställts ut på olika platser som djuret förhoppningsvis kommer att passera.

2.6 Svart eller vitt

Rovdjursjakten är ständigt ett aktuellt ämne i samhällsdebatten. Debatten präglas ofta av människors känslor och olika perspektiv. Debatten handlar också om landsbygd kontra storstad och vem som har rätt att bestämma om frågor som är lokala men samtidigt har ett nationellt intresse (WWF 2023b). Beslut om jakt på rovdjur får överklagas till domstol (Naturvårdsverket 2023a).

Vargjakten är speciellt präglad av känslosamma diskussioner vilket blev påtagligt 2010 när det beslutades om licensjakt för första gången sedan vargen fridlystes 1966. (Aronson & Sand 2004). Debatten präglas ofta av hat och hot och att parterna varken vill eller kan förstå varandra (Pettersson & Sonelius 2021). De senaste åren 2021 och 2022, har det beslutats om att licensjakt på varg ska genomföras (Naturvårdsverket 2023f).

Björnjakten har på senare år blivit en vanligare jakt. Debatten om björnjakt framställs inte som lika aggressiv. Det kan delvis bero på det geografiska området björnar vistas i samt att de har en stark och livskraftig stam (Rovdjurscentret 2023d; Rovdjurscentret 2023e).

Antalet lodjur som får skjutas har ökat de senaste åren i och med att stammen vuxit (Vildmarken 2021). Naturvårdsföreningen och Stiftelsen världsnaturfonden (WWF) kritiserat jakten och menar att lodjuren jagas på oetiska grunder bland annat för att jakten sker under parningstid och med drivande hundar (Naturvårdsföreningen 2023, WWF 2023c).

Licensjakt på järv har skett två gånger, 2019 och 2022 sedan järven fridlystes i Sverige 1969 (WWF 2023d). Rennäringen drabbas hårt av järven och många samebyar menar att skyddsjakten inte varit nog (Sametinget 2018).

Jakt på kungsörn sker endast som skyddsjakt från länsstyrelserna. Det är ytterst sällan det sker någon jakt på kungsörn i och med att kungsörn inte ingår i 28 § i jaktförordningen (SFS 1987:905) vilket resterande stora rovdjur gör. Paragrafen ger människor rätt att skjuta djur som attackerar (Andersson 2016).

3. Teori och begrepp

3.1 Socialt kapital

För att kunna analysera det empiriska materialet och svara på uppsatsens syfte har teorier om socialt kapital använts. Socialt kapital bildas av det vi i vardagligt språk kallar kontakter alltså de sociala nätverk eller strukturer en individ har och vistas i. Det kan bestå av bland annat familjeband, vänskaper och andra gruppstillhörigheter (Engdahl & Larsson 2011). Socialt kapital kan ses som en resurs en individ har eller något som ger tillgång till resurser. Tre forskare som skrivit om socialt kapital är Pierre Bourdieu, Robert Putnam och James S. Coleman. De har teoretiska resonemang om att det finns socialt kapital i samhället men de är inte överens om det är individuellt eller kollektivt (Portes 1998).

Portes sammanfattar delvis sin analys av Bourdieus, Putnam och Colemans teorier om socialt kapital som *”Förmågan att säkra resurser genom medlemskap i nätverk och andra sociala strukturer”* (Portes 1998 s.8, författarens översättning). Detta tydliggör begreppet socialt kapital utifrån att det är något som individen drar nytta av i form av olika resurser.

Bourdieu använder sig av begreppet kapital i fyra olika former: ekonomiskt, socialt, kulturellt och symboliskt. Innebörden av begreppen kan anpassas utifrån den empiriska undersökningen vilket gör att de inte är statiska (Gottzén & Lögdlund 2022). Det sociala kapitalet menar han är den resurs som individen får ut av att vara delaktig i ett socialt nätverk. Individen är med eller konstruerar avsiktligt nätverken och relationer för att kunna tillgodose sig av det sociala kapitalet som

gruppen eller individer har. Vidare använder han begreppet kapital till att beskriva social reproduktion i form av klass eller social position i samhället (Bourdieu 1999).

Coleman (1990) menar att socialt kapital finns tillgänglig som resurs för individer i en social struktur. De sociala strukturerna finns i samhället och underlättar för individers handlingar. Individer inom de sociala strukturerna får del av det sociala kapitalet genom relationer. Coleman menar att individen måste handla aktivt genom att vårda sina relationer inom strukturerna för att få tillgång till resurserna som finns. Både individer och organisationer kan ingå i strukturer och ta del av det sociala kapitalet (Coleman 1990).

Putnam däremot menar att det sociala kapitalet kan likställas med "civicness", här översatt till medborgarskap, alltså att det sociala kapitalet är det som skapas av en stark samanhållning mellan individer. Han menar att det som utgör det sociala kapitalet är nätverk, tillit och normer (Putnam 2006). Putnam menar att "bonding", sammanbindande och "bridging", överbryggande är de viktigaste skillnaderna inom det sociala kapitalet. Det sammanbindande sociala kapitalet förstärker homogena grupper. Det kan förklaras med att det är exkluderande och "inåtblickande", vilket i sin tur utgör en grund för ömsesidighet och solidaritet inom nätverket (ibid.). Exempelvis kan det vara de normer och värderingar som sammanlänkar en grupp. (Westlund & Kobayashi 2013). Det överbryggande sociala kapitalet binder samman människor med olika sociala sammanhang. De här grupperna är betydelsefulla för att få tillgång till information. (Putnam 2006). Det kan exempelvis också vara kontakter med andra grupper och de gemensamma värderingar som bidrar till nätverkens uppkomst och bevarande (Westlund & Kobayashi 2013).

3.2 Relationer och tillit

Uppsatsen utgår från att socialt kapital tillgängliggör resurser för jägarna genom sociala relationer. Jägarna har sociala relationer och ingår i nätverk/strukturer med varandra men också med markägare, jaktlag och myndighetspersoner som är

viktiga för jakten. Dessa relationer måste i sin tur byggas på ett sätt som möjliggör för jägarna att ta del av resurserna som anses behövas (Coleman 1990).

Tillit är en av grundpelarna i alla typer av mänskliga interaktioner (Luhmann 1979). Tillit innebär att människor är pålitliga och förutsägbara vilket minskar osäkerheten till saker och människor. Det bidrar till att människor minskar upplevelsen av stress och att den sociala världen blir mer hanterbar (Aronsson 2017). Institutionell tillit innebär tillit till samhällets strukturer. I Sverige är tilliten till formella samhällsstrukturer hög vilket innebär att tilliten till institutioner och människor generellt är hög (Rothstein & Stolle 2003). Det blir viktigt att diskutera i och men att jakt på rovdjur bestäms och kontrolleras av institutioner inte bara svenska utan också på EU-nivå.

Uppsatsen använder sig av teorier om socialt kapital tillsammans med relationer och tillit för att undersöka jägarnas drivkrafter och möjligheter till att jaga stora rovdjur.

3.3 Tidigare forskning

Forskare som tidigare skrivit om rovdjursjakt är bland annat Erica von Essen vid Sveriges lantbruksuniversitet (von Essen 2016). Hon har forskat om illegal rovdjursjakt på stora rovdjur, särskilt varg, i Sverige som en form av civil olydnad. I hennes avhandling framkommer det att illegal rovdjursjakt sker i Sverige på grund av att jägare blivit utestängda från beslutprocessen om rovdjursförvaltningen. På grund av det har en del jägare radikaliserat till att jaga illegalt. Hon använder sig av begreppet motoffentlighet för att förklara och analysera jägarnas missnöje med rovdjursförvaltningen och myndigheterna. Avhandlingen menar på att det finns ett starkt behov av att ändra rovdjursförvaltningen med bland annat förändrande medborgdialoger och ökad tillgänglighet för jägare att ge kritik (von Essen 2016).

Von Essen & Tickle (2019) har skrivit om jaktens övergång från arbete till fritidsintresse. De flesta som jagar i Sverige gör det som fritidsintresse. Samtidigt

är jakten en samhällelig plikt i och med viltvården. De menar att jakten på så sätt är tvåsidig, den är både till nytta för jägaren som intresse samtidigt som jakten gör samhället en tjänst genom avskjutning av vilt. Vidare förklarar von Essen och Tickle att balansen mellan jakt som arbete och fritidsintresse för jägarna skapar en konflikt. Det tar sig uttryck internt i form av jägarnas egna motiv, mellan jägare, mellan den urbana fritidsjägaren och landsbygdens vardagsjägare och mellan olika jaktmetoder. Konflikten uppstår i och med att det är ett fritidsintresse samtidigt som en samhällelig plikt (von Essen & Tickle 2019).

Roy Persson (1981) beskriver motiven bakom jakt i olika åldersgrupper. De kan sammanfattas i olika kategorier; naturupplevelser, rekreation, sociala relationer, viltvård och venatoriska motiv. Det venatoriska motivet är upplevelser under jakten som jakthundens arbete eller adrenalinet och spänningen som uppstår när ett djur är synligt och i skottläge. Persson menar att för de yngre jägarna (under 30 år) är rekreation och naturupplevelser de viktigaste. För jägarna mellan 30-39 år är sociala kontakter det viktigaste. Det venatoriska motivet är viktigast för jägarna mellan 40-49 år för att sedan skifta till viltvård mellan 50-59 år. Jägarna över 60 år har naturupplevelser och venatoriska motivet som det viktigaste (Persson 1981).

Rovdjursjakten kan som nämnt vara ett känsligt ämne. Gibson (2014) har skrivit om varför vi fortfarande jagar trots att det etiskt sätt är svårt att försvara dödandet av andra levande djur. Han anser i likhet med både Persson och von Essens forskning att jakten ger jägaren positiva sociala aspekter och naturupplevelser (Gibson 2014, von Essen & Tickle 2019, Persson 1981). Gibson lyfter även arvet som jakten förvaltar (Gibson 2014).

Denna forskning ligger delvis till grund för att bygga vidare och möjliggöra en bredare analys för uppsatsen.

4. Metod

För att uppnå uppsatsens syfte har kvalitativa metoder använts. Kvalitativa intervjumetoder används i syfte att förstå världen utifrån informanternas erfarenheter och synvinkel innan de vetenskapliga förklaringarna (Kvale & Brinkman 2009). Det finns olika typer av intervjuformer. Strukturerade och standardiserade intervjuer kan användas både i kvalitativ och kvantitativ forskning. De två viktigaste intervjuformerna inom kvalitativ forskning är ostrukturerade och semi-strukturerade intervjuer. De har en generell formulering av frågeställning och fokuserar på informanternas egna synsätt och uppfattningar (Bryman 2002). Deltagande observationer är en kvalitativ metod som går ut på att delta och observera människors dagliga liv. Människors berättelser kan göra att verkligheten speglas på ett annat sätt än om forskaren observerar den själv (Kaijser 1999). Eftersom jag vill undersöka hur jägarnas sociala kapital påverkar drivkrafter och möjlighet till rovdjursjakt har det empiriska materialet samlats in med intervjuer och observationer.

Intervjuerna har utförts på ett semistrukturerat sätt. Jag har använt mig av en förberedd intervjuguide med öppna frågor och övergripande ämnen, vilket gör att informanterna kan påverka ordningen och riktningen i de förberedda ämnena (Kvale & Brinkman 2009). Jag har valt att intervju informanterna var och en för sig i deras hemmiljö för att det inte ska påverkas av andras svar eller känna sig obekväma i en främmande miljö. Efter deras godkännande har samtliga intervjuer spelats in för att senare kunna använda värdefulla citat och på så sätt kunna vara närvarande under hela intervjun. Inspelning av intervjun underlättar för minnet och bidrar till en noggrannare analys (Bryman 2002)

De kvalitativa metoderna innehåller praktiska utmaningar som forskaren måste vara medveten om. Både intervjuer och observationer kommer att påverkas av bland annat förkunskaper om ämnet, personliga åsikter, relation till intervjupersonen, miljön som intervjun eller observationen utförs i samt om det spelas in eller tagits anteckningar. Det har därför tagits i beaktande genom att inkludera flera citat, ge informanterna möjlighet att ta del av transkriberingarna samt att uppsatsen erbjudits att skickas till de (Kvale & Brinkman 2009).

För att komplettera intervjuerna har jag deltagit under två rovdjursjakter tillsammans med mina informanter. Genom att närvara innan, under och efter jakten har jag kunnat få en bredare förståelse för vad mina informanter säger samt kunna skapa en bild av hur de interagerar med andra jägare och i förhållande till andra i samhället, naturen och det fällda viltet. Med både intervjuer och deltagande observationer har en triangulering gjorts vilket innebär att jag fått olika perspektiv av samma fenomen (Kajiser 1999).

Validiteten i en kvalitativ forskning syftar till trovärdighet, kvalitet och meningsfullhet (Langemar 2008). För att säkra validitet i min uppsats har jag genom hela processen utgått från ett kritiskt synsätt utifrån mina frågeställningar. Reliabilitet innebär att resultatet ska bli samma om forskningen utfördes på samma sätt igen. Inom kvalitativ forskning kan det bli problematiskt eftersom uppsatsen bygger på mina tolkningar av informanternas verklighet och kan därför ses som subjektiv (Kvale & Brinkman 2009).

Urvalet av informanter har skett via en vän till mig. Genom den kontakten har jag fått kontakt med andra jägare. Två av mina informanter har jag en vänskapsrelation till, resten av informanterna har jag inte haft någon kontakt med tidigare. Min relation till informanterna kan påverka resultatet på det sättet att jag inte är tillräckligt lyhörd eller har förutfattade meningar, och genom urvalet av personer och perspektiv. Å andra sidan, i och med att rovdjursjakten är ett känsligt och omdebatterat ämne kan den bakomliggande relationen i stället påverka informanternas känsla av trygghet och bekvämlighet vilket kan underlätta för mig

som intervjuare. Därför har jag gjort avvägandet att min relation till informanterna inte kommer att påverka resultatet på ett negativt sätt.

Mina informanter består av sex rovdjursjägare. Två kvinnor och fyra män. Samtliga bor på landsbygden i Västerbotten. Namnen är utbytta.

Mikael 28, har två jakthundar.

Julia 25, har en jakthund.

Erik 48 år, har två jakthundar.

Fanny 28 år, har en jakthund.

Måns 34 år, har två jakthundar. Är sambo med Fanny.

Henrik 29 år, har tre jakthundar.

4.1 Etik

Uppsatsen står inför två etiska dilemman. Det första är att forskningen sker på människor. Det är viktigt att informanterna känner sig trygga och bekväma med att dela med sig av sina perspektiv och berättelser. Därför har personlig information tagits bort och informanterna har anonymiserats. I enlighet med de etiska riktlinjerna har jag informerat mina informanter om hur och i vilket syfte jag ska använda materialet (Teorell & Svensson 2007:21). De har samtliga samtyckt till att delta i min studie.

Det andra dilemman är uppsatsens ämne. Det är svårt att med etiska resonemang rättfärdiga människans dödande av levande djur. Därför blir resonemang om att jakten är kulturellt och traditionellt viktig samt att det handlar om förvaltning central i resonemanget. Rovdjursjakten blir däremot extra känslig i och med att det handlar om fridlysta och ibland hotade arter. Uppsatsen utgår från att informanterna jagar på ett etiskt och korrekt sätt genom att följa de lagar, regler och bestämmelser som finns kring rovdjursjakt i Sverige. Uppsatsen tar inte upp jägarnas etiska syn på dödandet av rovdjur eftersom rovdjursjakten är laglig och ingår i rovdjursförvaltningen i Sverige.

Jag har själv jägareexamen och jakthundar, däremot har jag inte jagat speciellt mycket rovdjur. Jag har resonerat att det är positivt att ha erfarenhet av jakt för att kunna ta del av informanternas berättelser på ett bra sätt. Däremot blir det svårare att vara helt neutral vilket kan påverka hur jag tolkar empirin. Därför har jag försökt att ifrågasätta mina erfarenheter och lägga de åt sidan för att kunna ta in det informanterna säger (Ehn & Löfgren 2001).

4.2 Användande av metod

För att analysera mitt empiriska material användes tematisk analys av Braun och Clark (2006) som består av sex steg. Det första steget är en genomgång av allt material, intervjuerna transkriberas och observations anteckningar sammanställs. I steg två identifieras koder som genererats ut genomgående i materialet så som spänning, samhällets syn, relationer och kontakter. I steg tre, fyra och fem delade jag upp koderna i tre definierade teman; innan jakt, under jakt och efter jakt. Steg sex är att skriva rapporten (Braun & Clark 2006). För att belysa det jag anser vara intressant i empirin och kunna analysera på ett allmänt och generellt sätt använder jag mig av analytisk teori (Kaijser 1999).

5. Resultat och diskussion

Analysen är uppdelad i tre avsnitt innan, under och efter jakt. Under varje avsnitt finns en berättelse om en av mina deltagande observationer, där jag deltog på en lodjursjakt i mars 2023 för att ge läsaren förståelse för hur en jaktdag kan se ut.

5.1 Innan jakt

Det är första mars och väckarklockan ringer strax före fyra. Jag kikar ut genom det kolsvarta fönstret och stänger av väckarklockan. Jag ångrar genast mitt val av att ha tackat ja till att följa med på lodjursjakt 20 mil härifrån. Men motvilligt kliver jag upp och kokar mig en kopp te. Vid halv fem tiden rullar vi i väg när det fortfarande är mörkt ute men sakta börjar det ljusna. Anledningen till att vi ska i väg är för att en äldre man som bor i en by utanför Åsele har sett lodjursspår under en av hans skoterturer. En av jägarna är bekant med mannen och har jagat hos honom förut. Därför har han ringt till jägaren och bitt honom komma med sin hund och försöka skjuta dem. Det är jag och två av mina informanter Måns och Mikael som åker upp. Måns och Mikael är goda vänner och stämningen i bilen är uppspelt. De pratar minnen, mestadels om olika jakter men också om fester som spårat ut. I och med att jag är med i bilen pratar vi om annat också bland annat politik, arbete, utbildning och relationer. De dricks mycket kaffe och innan vi rullar in på gården till den äldre mannen har vi planerat hur jakten ska gå till. Vi får kaffe och massa hembakt fika av frun i huset. Mannen och vi jägare samlas kring bordet för att prata en stund, frun i huset sätter sig aldrig utan står bara och aktivt lyssnar på oss runt bordet. När vi fått ytterligare information om lodjuren som ska befinna sig på ett avgränsat område åker vi i väg.

5.1.1 Början av en jaktkarriär

Jakt är ett intresse som för många jägare följt med sin barnsben. Ofta har det varit någon i familjen (pappa, mor- eller farföräldrar) som jagat och barnen har motvilligt eller medvilligt följt med ut i skogen (Jägaren 2022). Jaktintresset hos människor har funnits länge, förr jagade vi för att skaffa mat och kläder. Senare kom jakten att bli ett fritidsintresse för många (Sörlin et al. 2016).

Det som är gemensamt för mina informanter är att de har kommit i kontakt med jakten genom en manlig familjemedlem på ett eller annat sätt. Alla informanter förutom Julia, började intressera sig för jakt innan tio års ålder och började jaga självständigt under sina tidiga tonår. Jakten har varit en stor del av informanternas familjers liv och oräkneliga helger och kvällar har spenderats med att jaga. Bourdieu (1990) analyserar reproduktion av samhällsklasser och förklarar det bland annat genom att människan under sin uppväxt socialiseras in i olika ”roller” i samhället som styr våra val och möjligheter senare i livet. I det här fallet är jakten det som undermedvetet eller medvetet från familjens sida överförs till nästa generation. På så sätt lever jakten vidare genom generationerna och är inget som riskerar att gå förlorat (Bourdieu 1990).

Ingen av informanterna har en utbildning högre än gymnasiet. Ingen förutom Julia har högutbildade föräldrar, alltså universitet eller högskoleutbildning. Det kan bero på olika anledningar bland annat att informanterna är uppväxta och har valt att bosätta sig på landsbygden vilket innebär att tillgängligheten för utbildning inte finns i samma utsträckning som i städer (Öhrn 2020). En annan bidragande faktor kan vara att barn med icke högutbildade föräldrar inte har kommit i kontakt med högre utbildning i samma utsträckning som barn till högutbildade föräldrar har. Utbildning går ofta i arv (SCB 2023). På samma sätt kan annan kunskap gå i arv i det här fallet jakten. Även om informanterna inte utbildat sig upplever jag att det finns ett stort intresse för att utbilda sig själv inom jakten. Alla informanter uttrycker att de läser, kollar och samtalar om jakt och hur saker och ting kan förbättras och göras annorlunda.

Måns och Erik fick sina första jaktminnen genom harjakt med stövare (hundras) tillsammans med sin farfar, morfar och pappa. För Mikael, Fanny och Henrik var det framför allt älgjakterna med deras jämthundar som blev inkörsporten till ett jaktintresse. Julia har alltid haft jakten med sig genom sin släkt men eftersom hennes närmsta familj inte jagat blev det inte lika självklart för henne.

”Jakten har alltid funnits i mitt liv i och med min morfar och kusiner alltid jagat men de bor inte i stan vilket såklart gör jakten mer lättillgänglig, min familj har ju däremot bott i stan och haft ett helt annat liv så för mig kom jakten mycket senare i livet först när jag träffade min pojkvän. Jag tog jägarexamen rätt tidigt som en kul grej med min tjejkompis men i och med att jag inte hade jagat något tidigare eller hade kontakter blev det inte att jag började jaga. Sen är det inte lika självklart att tjejer ska ha jaktintresse så ingen i min släkt har ju frågat om jag ska med ut eller pratat jakt med mig.” (Julia)

Julia har inte fått det medärvda intresset på samma sätt som de andra informanterna. Hon beskriver att hennes väg in i jakten varit ett aktivt val för henne snarare i livet och då på grund av en i hennes närmsta sociala nätverk, hennes pojkvän. Jakten blir på så sätt tillgänglig för henne genom att nätverken ger hennes sociala kapital. Det sociala kapitalet underlättar för hennes handling att börja jaga i och med att hennes pojkvän gör det (Coleman 1990).

5.1.2 Jakt som något manligt

Julia beskriver också att jakten under hennes uppväxt klassats som något män gör och inte som någon trott att hon skulle börja med. Precis som Julia säger går det inte att komma undan att de som jagar är mestadels män. Det kan bero på en rad olika saker, men den största orsaken är att jakt fortfarande ses som manlig och utövas av flest män, 93 procent av jägarkåren är män (Sveriges radio 2020). Även om trenden att ta jägarexamen för kvinnor har ökat genomsyras jakten av män. Under mina deltagande observationer har jag inte träffat en enda annan kvinnlig jägare.

Både Julia och Fanny har jagat rovdjur tillsammans med andra men då uteslutande män. De berättar om att det är en ”grabbig” ton mellan jägarna och att jargongen kan vara hård. Utifrån mina deltagande observationer var min upplevelse

detsamma. Under bilfärden till lodjursjakten var det jag som styrde samtalen om annat än bara jakt och fester. Erik bekräftar det också: ”*de snackas mycket brudar, hundar och jakt*”. De kvinnliga jägarna uttrycker att det alltid känner sig välkomna på jakten, men ger samtidigt uttryck för att det finns en stark social konstruktion som de behöver anpassa sig efter. Fanny säger till exempel att:

”Man är alltid välkommen men jag har nog aldrig hört de snacka om något annat än, jakt, jakt, jakt, är de nån som har nå mer öl eller nått å äta. Nu är ju jag också intresserad av jakt men ändå det kan bli mycket.” (Fanny)

Trots den manliga dominansen har jaktintresset för både Julia och Fanny fortsatt. Vilket antyder att för de kvinnliga informanterna är den sociala delen en drivkraft som inte väger lika tungt som för de manliga informanterna. Något som Julia också är inne på;

”Jag har ju måna kompisar som absolut inte jagar, de är till och med veganer några... Men det blir för mig ett sätt att då komma i väg från allt och bara va i skogen tillsammans med hundarna och min pojkvän. Det är ju hundarnas enda träning i princip att få jaga. Sen är det kul med större sammanslutningar men det är mest min pojkvän som umgås och pratar... vi vill ju inte riktigt prata om samma saker alltid.” (Julia)

Däremot påverkar de kvinnliga informanternas relationer till sina partners möjligheten till jakt på stora rovdjur. Eftersom deras partners har de övergripande ansvaret för kontakter och jakttillfällen när det kommer till stora rovdjur.

”Mindre rovdjur jagar ju allra mest jag är lite för ”harrig” för björn egentligen, men det är en spännande jaktform, sen följer jag ju gärna med min sambo å jagar.” – Linda

Både Julia och Fanny beskriver den stora rovdjursjakten som något de ”följer” med på medan de manliga informanterna beskriver det som något de gör.

5.1.3 Intresse för rovdjursjakt

Informanternas intresse för rovdjursjakt började på olika sätt men det finns gemensamma nämnare. Hos de fyra manliga jägarna finns tre tydliga gemensamma faktorer. Det första är spänning, de kände en minskad spänning i jakten de sysslade med och rovdjursjakten var mer spännande. Det andra är relationer, de träffade vänner och bekanta som fick upp deras intresse för rovdjursjakt. Det tredje är

utmaning, det innebar en ökad utmaning att jaga rovdjur. De kvinnliga jägarna som nämnt ovan började intressera sig för rovdjursjakt genom sina partners.

Alla de fyra manliga informanterna uttrycker att spänningen med jakten sakta avtog. Därför blev rovdjursjakten en ny spännande jaktform. Måns och Henrik började jaga rovdjur genom äldre kompisar och fastade direkt. Måns säger:

”Å sen hade jag några äldre kompisar i byn de hade ju rävhundar och terrier. Så när jag hade varit med dom första gången då var det som kört... fy fan vad roligt! Då tänkte jag.. fy nu har jag spillt flera år och så är det så här kul egentligen” (Måns)

Genom en ökad vänskapskrets började de även så småningom jaga de stora rovdjuret björn och lo. Det är ett exempel på att det ökade sociala kapitalet genom relationer gav tillgång till nya resurser som bidrog till att Måns och Henrik började jaga rovdjur (Portes 1998).

På liknade sätt började Erik intressera sig för rovdjursjakt. En bekant till honom introducerade jakten via en stövare (hundras) som han använde till rovdjur. Erik köpte på en gång en egen stövare och efter det ökade hans kontaktnät inom rovdjursjakt. Det i sin tur har lett till många jakttillfällen för både han och hans hundar. Det sociala kapitalet som Erik skaffade sig genom relationer avsiktligt eller inte bidrog till att han fick ta del av resurser i form av jakter från andra (Bourdieu 1990).

Mikael är den enda som har haft en pappa som jagat rovdjur. Det var inte alltid lika självklart att Mikael skulle få följa med så som han gjort på andra jakter;

” Jag hade inga val de var bara å följa med på älgjakterna. Men med lodjursjakterna fick jag inte följa med förens jag var 12-13 kanske. Men björnjakterna fick jag inte följa med på alls med pappa. Inte förens jag var drygt 17 fick jag följa med på en skydds jakt på björn åt samebyn.” (Mikael)

Mikael berättar att det var speciellt med rovdjursjakt. Det var dels skillnad på vilka jägare som var med eftersom det inte var ett förutbestämt jaktlag, dels att spänningen under jakten var annorlunda. Han fick på så sätt upplevde en annan typ

av jakt och började intresserade sig för den. Mikael började att skapa sig ett nytt kontaktnät med jägare som jagade rovdjur för att få tillgång till kunskap, jakter och rovdjurshundar precis som Erik gjort. Informanternas relationer och kontaktnät med andra jägare som jagar rovdjur har varit avgörande för att det ska vara möjligt att jaga rovdjur. Utan deras vilja att skapa och bygga kontaktnät i jaktligt syfte hade troligtvis vägen till att bli en aktiv rovdjursjägare varit längre.

Den tredje gemensamma faktorn är utmaning. Den ökade utmaning gör att intresset för rovdjursjakt ökar. Det är viktigt att jägarna får ut något av rovdjursjakten som de inte får ut från något annat intresse. Gunnarsdotter har skrivit om tjusningen i jakten från jägarnas perspektiv och nämner spänning som en av faktorerna (Gunnarsdotter 2005). Det kan jämföras med den ökade utmaningen som rovdjursjakt innebär. Måns, Mikael och Henrik beskriver adrenalinet och pulsen som kommer i samband med att gå in på ett ståndskall på en björn. I och med den ökade utmaningen och extra spänning kommer viljan att vilja lyckas och överlista djuren.

”Det är mer utmaningen och sen framför allt spänning, så hejigt är det inte att stå på ett rådjursdrev å skjuta ett rådjur. Det är skillnad å gå in på ett ståndskall å sluta en björn.” (Mikael)

Det ger uttryck att det är en av de viktigaste drivkrafterna för jägarna som väljer att jaga stora rovdjur.

Intresset för rovdjursjakt har allt eftersom utvecklats och tagit upp en stor del av informanternas liv. Alla informanter berättar att alla helger om möjlighet finns går till jakt. Det har lett till att de bosatt sig i områden nära jaktområden och köpt flertal hundar enbart för rovdjursjakt. Det gör att jägarnas aktivt ingår i nätverk och strukturer där jakt är det sammanbinder de (Westlund & Kobayashi 2013). Det i sin tur gör att jägarna kan ta del av de resurser som nätverken eller individer har (Bordieu 1990). Dessutom väljer informanterna semester utifrån de olika jakttiderna på rovdjur. Att vara lediga på till exempel hösten då björnjakten börjar är en självklarhet (Mikael och Måns). På så sätt styrs och präglas deras liv av jakten. Fanny och Måns beskriver det så här:

”Man vet att man jagar rätt mycket när det är typ en månad per år som det inte är nånting som involverar jakt, typ inga åtlar inga foderbord som ska göras och de ska skjutas och dödas och de ska jagas in (hundar)” (Fanny)

Måns fortsätter:

”Åsså har vi pratat flera år om att det hade varit kul att åka på semester men då måste vi trycka in det mellan 11 februari och 19 för då är det ingen jakt alls. Å då ska man också hinna hälsa på familjen, gratta typ fyra ungar som har fyllt år å de är julklappar å sånt som man inte har hunnit med riktigt.” (Måns)

Utrymmet för andra intressen blir minimalt och på så sätt blir jakten en del av deras liv snarare än ett intresse de har på sidan av sitt liv. Det bidrar till att deras samanhållning och det sammanbindande sociala kapital med andra rovdjursjägare blir starkare i och med att de delar sin livsstil och värderingar med varandra (Putnam 2011; Westlund & Kobayashi 2013).

5.1.4 Relationer och tillit

Informanterna berättar att det är svårt att få tillgång till rovdjursjakter på vissa områden. Därför är det avgörande att skapa bra kontakter med markägare och andra viktiga personer. Mikael:

” Det är ju via kontakter man får tillgång till marker och jakter, därför blir det mycket telefonsamtal”. (Mikael)

Både Mikael, Måns och Henrik berättar att de lägger ned tid på att vårda relationer som ger dem tillgång till jaktområden. Det är ett exempel på en aktiv handling som kan ge tillgångar på de resurser de är ute efter (Coleman 1990). Det leder i sin tur att de jägare som har kontakter som ger tillgång till jaktområden är en viktig del i den sociala strukturen. Jägarna stärker och bygger ut sitt överbyggande sociala kapital i form av kontakter med markägare för att bidra med resurserna till sitt jaktnätverk (Putnam 2011). På så sätt får alla jägare inom nätverket del av fler möjligheter till jakt. Exempelvis under lodjursjakten då jag tillsammans med några andra jägare fick möjligheten att jaga på grund av att en av jägare hade bibehållit kontakten med en man som kunde ge honom möjlighet till jakt.

De manliga informanterna väljer relationer utifrån sitt jaktintresse. Två av de manliga jägarna säger:

”Jag kan inte umgås med folk som inte jagar, de finns ju inge att prata om.” (Erik)

”Enda gången jag umgås med någon är ju när jag jagar. Det är väl för att jag jagar hela tiden.”
(Mikael)

Jakten präglar deras liv genom att de styr vem de umgås med och vad de samtalar med andra om. Bourdieu (1990) menar att individen avsiktligt skapar och är del av nätverk som ger oss de resurser vi strävar efter. Jägarna har på så sätt avsiktligt skapat dessa nätverk med andra rovdjursjägare för att kunna dela intresse, värderingar och normer (Bourdieu 1990; Putnam 2006). På så sätt stärks det sammanbindande sociala kapitalet och jägarna får ut resurser i form av jakttillfällen.

Tilliten i relationerna är en grundpelare och viktig för jägarna (Luhmann 1979). Mikael, Måns och Henrik berättar att kompiskretsen har behövts ”sällats ur”. De känner många som jagar och vill ha tillgång till den stora rovdjursjakten men att tilliten saknas. Mikael beskriver det som att:

”När jaktstarten närmar sig börjar folk som man inte har hört av på hela året ringa och undra hur de ser ut med jakten om man ha något bra att gå på och om de får va med å ta något bra pass, man har ju slutat svar på vissa för man hör inte av de och så ska de komma när de inte har lagt ner någon tid och energi och åka räkmacka när premiären kommer. Så min största vänskapskrets har ju fallerat på grund av det”. (Mikael)

Det kan också ta sig uttryck i att jägarna gör så kallade ”bytesjakter” vilket innebär att de bjuder över varandra på olika jakttillfällen. På så sätt drar alla sitt strå till stacken och relationerna blir pålitliga (Aronsson 2017).

Tilliten i relationerna mellan jägarna upplevs som en av de viktigaste delarna i vem som får vara med och jaga och inte. Men också att erfarna och duktiga jägare bidrar till att jakterna blir smidiga och färre misstag görs. Att vem som helst inte får följa med på jakterna kan bero på flera anledningar. En av faktorerna upplevs vara att jägarna vill behålla exklusiviteten i jakten. Det är viktigt att jägare som vanligtvis

inte följer med har en bra relation till någon som vanligtvis följer med. Det sammanbindande sociala kapitalet som finns under jakten får inte förstöras med utomstående.

Henrik säger:

”Man tar ju inte med vem som helst ut å jagar björn, de tror jag inte alla skulle uppskatta.”
(Henrik)

Det hänger ihop med Colemans (1990) teori om vikten att vårda sina relationer för att få ta del av resurser. Eftersom jägarna lägger ned en stor del av sitt liv på att kunna ha möjligheten till rovdjursjakt gör det att de blir extra nog med vilka som får följa med samt att de inte vill låta andra åka snålskjuts på deras arbete. Måns:

”Oftast tar man ju med dom som själv lägger tid och energi så alla har ofta egna åtlar och lägger ned tid och energi på hundar och alla hjälps åt att inventera det är ju sånt folk man tar med, eller som de här sörlänningarna är glada att va med bara å få uppleva jakten här uppe.” (Måns)

Rovdjursjägare har en annan möjlighet att göra ett urval av jägare än tillexempel ett traditionellt jaktlag. Det bidrar till att det sammanbindande sociala kapitalet i den homogena gruppen rovdjursjägare stärks ytterligare genom att vara exkluderande (Putnam 2011).

5.2 Under jakt

Vi parkerar bilarna vid närmaste parkeringsficka. Det är mycket som ska med ut i skogen. Det är en och en halv meter djup snö, vilket gör att vi måste skida. Vi packar ihop de vi ska ha med oss. Den viktigaste deltagaren - hunden görs redo med pejl och reflexväst. När vi har allt i ordning skidar vi i ett led efter hunden rakt ut i skogen. Solen skiner och marsvädret visar sig från sin bästa sida. Temperaturen har gjort så att stora klumpar fastnat på skidorna och det är tungt att ta sig framåt. Det blir snabbt varmt och efter några hundra meter lämnar vi av den förste passkytten. Mitt pass blir bland de sista på sträckan och jag är sjöblöt när jag väl kommer upp till passet. Hundföraren försätter skida uppåt till ett av lodjurspårerna som setts tidigare av den äldre mannen. Efter en stund får jag veta att hunden är släppt och att lodjuren nu kan komma ut när som helst. Jag gör mig redo! Efter ytterligare en

stund hör jag hunden skälla och pulsen ökar. Men det kommer inget lodjur. Jag väntar ytterligare tre - fyra timmar men inget händer. Armarna har börjat värka av vapnet, jag är trött på att stå i den djupa snön och kylan har börjat krypa sig in. Till slut får jag veta att lodjuret träat (klättrat upp i ett träd) och att hundföraren inte kan hitta åt lodjuret i de täta träden. Jag bestämmer mig för att skida dit för att hjälpa till att leta. Några kilometer senare kommer jag fram. Det är spår av hunden precis överallt, träden är så täta så det blir omöjligt att hitta lodjuret med blotta ögat. Hunden skäller konstant och jag pulsar omkring och tittar upp i flera träd. Men inget lodjur syns till. Till slut måste vi ge oss, solen börjar sakta gå ned och vi alla är blöta, kalla och hungriga. Mobilerna har slut på batteri och det är en lång väg tillbaka till den varma bilen. Vi skidar besvikna tillbaka men som tur är blir vyerna av inlandet i solnedgången vackra. Jag är helt slut när jag ser vägen och bilarna de har varit en lång dag och nu väntar en lång bilresa hem. Måns säger; *”Jahapp, det var den semesterdagen... Den enda som gjort något vettigt är ju hunden.”*

5.2.1 Lagar och regler

Under jakt är det många lagar och regler som ska följas. Rovdjursjakten är speciell då jakten ska ske under strikt kontrollerade former av myndigheterna (Naturvårdsverket 2023b). Erik beskriver att det finns ett starkt krav från samhällets sida både från myndigheter och civilsamhället att rovdjursjägare ska kunna bevisa att jakten gått rätt till:

”Det är som att man alltid måste bevisa sin oskuld för alla tror att man gör fel. Trots att många inte vill ha rovdjuren där så har det alltid gått fel till när de väl dör. Trots att hela jakten gått rätt till så är man jätteorolig att de ska gå fel” (Erik)

Fanny beskriver på ett liknande sätt:

”Det är ju hur lugnt som helst om nån gubbe skjuter en älg från bilen, men bara för att vi jagar rovdjur gör vi alltid något fel oavsett... Länsstyrelsen säger ju att man ska gå omkring de där reglerna, för de sätt ju dit regler som de vill ha men de inser ju själv att de är lite skev å att de finns kryphål. Så om man får å grilla korv å råkar hitta ett lodjursspår så oj. då är det okej att jaga på det” (Fanny)

Pressen och okunskapen från samhället upplevs som det mest negativa med att jaga stora rovdjur. Att alltid kunna bevisa att inget gått felaktigt till präglar jakten på ett sätt som upplevs stressa jägarna. Alla informanterna tycker det är viktigt med lagar och regler men de uttrycker också att det gått överstyr. Henrik:

”Man vill att djuren ska fällas och det ska göras på bekostad av vårt jaktintresse, men så har de såna här regler som gör det omöjligt ibland.” (Henrik)

Det kan i sin tur leda till att den institutionella tilliten minskar, vilket i värsta fall leda till att jägare tar lagen i egna händer i och med att de känner sig uteslutna från beslutsprocessen (von Essen 2016).

Spårning av rovdjur är något som informanterna lägger ned mycket tid på. I Västerbotten får jakt på till exempel lodjur inte ske med hjälp av några motordrivna fordon. Det innebär att lodjuren spåras på skidor.

”Ska du ut å leta ett lodjursspår ska du skida från gårn. Du får inte ta bilen eller skotern i syfte att leta lodjursspår å de är bara i Västerbotten. I andra län får de ringa med skoter. De resulterar ju i att alla djur inte blir skjutna eftersom alla lodjursspår som är hittade är ju från skoter eller bil. Det är ju väldigt få fall som nån är ute å går med hunden och ser ett lodjur. Man försöker ju så gått det går, den kan gå åt hela dagar att få en ring på en lo med skidor” (Mikael)

På grund av det kan det ta flera dagar till att spåra och fälla ett lodjur. Henrik, Erik, Måns och Fanny uttrycker att vissa lagar och regler finns för att det inte ska gå att lyckas på ett smidigt sätt. Eftersom informanterna tar ledigt från arbetet för att kunna jaga bidrar det till konflikten om att jakten är jägarnas intresse samtidigt som det är en samhällelig plikt i och med rovdjursförvaltningen (von Essen & Tickle 2019).

Trots alla lagar och regler finns drivkrafterna hos jägarna kvar att jaga stora rovdjur Eftersom det inte finns samma nätverk och spänning för annat vilt. Henrik:

”Det är väl det enda som jag har lust att jaga och det jag känner ett driv för att jaga, men de gör ju det svårt för oss jägare.” (Henrik)

Att lagar och regler gör det krångligt för jägare delar många jägare. Jägarnas riksförbund driver ständigt frågan om ökad rovdjursjakt och delvis ändrade förutsättningar för jakten i Sverige (Jägarnas riksförbund 2023b). Under mina deltagande observationer var lagar och regler ett ständigt ett samtalsämne.

5.2.2 Samhället

Att jaga rovdjur kan ses som kontroversiellt och kan upplevas som något ovanligt av en oinsatt samhällsmedborgare. Vilket jag fått uppleva genom arbetet med den här uppsatsen. För informanterna tar det sig uttryck i återkommande problem under jakterna. Bland annat innebär det svårigheter att få kontakt med rätt människa, extra dyra jaktkort för björn, älgjägare som upplever att björnjägare är i vägen samt att utomstående kan anmäla jakten för att de anser att den inte gått lagligt till.

”De är ju lite logistik bakom speciellt när björnarna går stort, katterna också i för sig, det är ju sällan du kan vara på ett specifikt ställe med tillräckligt många passkyttar. Å då ska man försöka ringa runt klockan fyra på morgonen till nån gubbe och fråga, å får man inte tag i nån är de kört... Så när man väl fått svar å säger att de gått in på deras område, så frågar de vad man jagar å så säg man björn, då hör man bara klick...” (Måns)

Det i sin tur förstärker jägarnas anledningar till att ha ett stark och pålitligt överbryggande socialt kapital, i form av kontakter med andra samhällsmedborgare. Det underlätta och kan lösa problem och konflikter som uppstår under jakten.

Ett annat dilemma som Henrik berättar om brukar uppstå under björnjakterna är att inget jaktlag vill ha björnar på deras område på grund av att de påverkar älgjakten negativt. Samtidigt vill jaktlaget inte att någon annan ska vara där och jaga. Det är en ekvation som rovdjursjägarna inte kan lösa.

”Det känns ju som att det skulle vara så pass vanligt nu och att det skulle vara som vilken jakt som helst, men det verkar inte så i alla fall inte för de här gubbarna. Ofta är de ju livrädda och vill varken jaga eller skjuta björnarna själva men de ska inte vara nån som är å jagar dom på deras område” (Henrik)

Den synen på rovdjursjägare från andra jägare bidrar än mer till att rovdjursjägarna blir en exkluderande homogen grupp med. Det uppstår ett ”vi och ett dom” där rovdjursjägarna blir en annan grupp jägare, trots att det jagar på samma marker.

Mikael och Henrik berättar om polisanmälningar som brukar komma ibland från missnöjda samhällsmedborgare.

”Ibland kommer polisen och stoppar jaken för att någon har anmält oss i byn. Då är ju som den jakten förstörd och man måste avbryta trots att vi inte gjort något fel” (Henrik)

Civilsamhället upplevs ofta som ett vakande öga. Det kan bero på den bristande tilliten från medborgarnas sida till jägarna. De manliga informanterna och Fanny förklarar det som avundsjuka. Måns säger:

”Ingen vill ju att det ska vara björn på skogen, framför allt inte älgjägare å markägare men folk blir arg och avundsjuk när man jagar dom speciellt när man lyckas det blir mycket skitsnack å att det har gått till på felaktiga vis och det rabblas ihop mycket historier, men det är svensk avundsjuka som ligger i grunden för allt dumt som kommer fram från björnjakterna” (Måns)

5.2.3 Drivkrafter

Rovdjursjakten är mer intensiv och definitivt mer spännande än annan jakt, upplever informanterna. Julia som inte har jagat lika länge som de andra beskriver att skillnaden är stor mellan de olika jakterna. Bland annat beskriver hon:

”Det är en helt annan social konstellation när det gäller rovdjursjakterna. Inget gubbigt jaktlag som har ärvts i generationer och har bestämda platser utan de är taggade och spända inför jakterna. Sen tar det betydligt mer på psyket att veta att hundarna jagar en björn som faktiskt kan bli aggressiv mot både mig och hunden. Men det blir ännu mer spännande och man vill verkligen lyckas” (Julia)

Spänningen är en viktig drivkraft och att få dela den med andra jägarna gör att relationerna blir starkare. I och med att informanterna har jagat så pass mycket krävs det mer för att det fortfarande ska vara spännande. De stora rovdjuret kan överraska den erfarnaste av jägarna vilket gör att spänningen finns kvar nästan varje gång.

”När man hör en björn stå och pusta och göra skenattacker (björnen gör det för att skrämmas) mot hunden då är de som roligast att gå in” (Mikael)

Det bidrar också till spännande historier som man kan dela med sig av, vilket verkar vara en viktigt för informanterna.

Det Persson (1981) skriver om i sin avhandling är att motiven bakom jakt visas tydligt under jakterna. Det är då som jägarna kan slappna av och får utdelning av allt sitt slit inför jakterna och inte minst umgås med sina vänner. Mikael:

”Naturupplevelserna kan vara fantastiska och att få höra sin hund jaga är oslagbart! (Mikael)

Drivkrafterna summeras på bästa sätt med orden vänner, hundträning, spänning och naturupplevelser vilket Persson (1981) med liknande ord kommit fram till är jägarens motiv bakom jakten.

5.3 Efter jakt

Många jaktdagar slutar precis som för mig. Inget fällt djur, helt tömd på energi och i stort behov av sömn. Men ändå hade jag en fantastisk dag ute i skogen med sol och trevligt sällskap. Jag skulle definitivt inte vilja vara utan den upplevelsen.

5.3.1 Lyckad jakt

Alla informanter får frågan vad en lyckad jakt är för något. Ingen nämner i första hand ett fällt djur. Utan alla poängterar att en lyckad jag är en jakt där hundarna får göra ett bra arbete. Genom att få belöna hunden med ett fällt vilt är en bonus. Måns beskriver det som att:

”Det känns ju nästan ibland som att man inte jagar för egen del utan att hundarna får göra rätt för sig. Å sen om det är nån annan som skjut eller om de är en själv de spelar ju ingen roll, det är ju framför allt att dom har gjort det bra och sen får de bli belönande med ett fällt djur” (Måns)

Glädjen som uppstår ifall de stora rovdjursjakterna slutar med ett fällt vilt är såklart extra stor och gynnsam för en själv. Erik:

”De är Sveriges svåraste jakter å lyckas med, lyckas med en sån jakt gör man ju på 100 älgar. Lyckas man skjuta ett lodjur per år och det är roligare å gynnsammare för en själv. Å lyckas är det inte alla som gör!” (Erik)

Glädjen att lyckas med något utmanande är svårslagen. Jag anser dock att trots informanternas påstående om att det fällda viltet inte har någon betydelse för en lyckad jakt är det svårt att komma ifrån arbetet som läggs ned för att jakten ska ha en lyckad utgång med ett fålt vilt. Därför är en lyckad jakt med ett fålt vilt som du kan berätta om och visa upp en av de största drivkrafterna för jägarna som jagar stora rovdjursjakten.

Om jakten har en lyckad utgång i form av ett fållt vilt finns ofta en stund över för en öl och förhoppningsvis en bit mat. Under jakterna finns ingen tid för matpauser eller större samlingar. Utan samlingarna blir när ett djur fållts. Henrik berättar om hur de lyckade björnjakterna brukar se ut:

”Vi tar björnen till något slakteri och sen kanske vi gör någon mat och ta en kopp kaffe eller en öl, sen oftast är det ju en jaktdag efter så de är ju bara att gå och lägga sig tidigt och sen upp igen tidigt” (Henrik)

5.3.2 Det fällda viltet

Det är olika vad som händer med djuret efter de fållts. Döda rovdjur ska i regel alltid skickas till Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA 2022). Vid licens eller skydds jakt på varg, björn, järv och lo skickas i vissa fall bara delar av djuret till SVA vilket innebär att skytten får bestämma vad som ska hända med det fällda djuret (SVA 2022).

Björnköttet går att äta om det testas för trikiner. Ibland säljer jägarna det till slakteriet för att kunna köpa en åtelkamera eller betala bränsle. Lodjuren blir oftast en fåll att ha på väggen. Trots de fåtal rovdjursfällarna som jag kan se hemma hos informanterna är bilderna på sociala medier desto fler. Att föreviga jakten känns som en självklar del. Mikael berättar:

”Jo de tas bilder, det är ju ett glädjemoment som man vill föreviga och oftast vid lyckade jakter så delar vi det på sociala medier men vissa dagar är det bara fiasko å då finns det inte mycket att dela” (Mikael)

Genom att lägga ut bilder på sociala medier kan jägarna visa för flera att de lyckats med jakten och att hundarna gjort ett bra arbete. På så sätt får de också bekräftelse på det arbete som de lagt ned på jakten.

6. Slutord

Syftet med studien var att undersöka hur jägares sociala kapital påverkar drivkrafter och möjligheten till att jaga stora rovdjur i Västerbotten. Studien har visat att informanternas sociala kapital har en betydande roll för jägarnas drivkrafter och möjlighet att jaga stora rovdjur. Genom att besvara frågeställningen ”vilka drivkrafter finns det hos en rovdjursjägare?” framkom det att drivkrafterna för de rovdjursjägare som intervjuades i den här studien kan sammanfattas med orden vänner, hundträning, spänning och naturupplevelser. Genom att besvara den andra frågeställningen ”hur uppleves det att jägarnas sociala kapital påverkar möjligheten att jaga rovdjur?” framkom det att fem av de sex jägarna som intervjuades i den här studien har majoriteten av sitt sociala liv inom jakten på ett eller annat sätt. Det bidrar till att det inte finns tid eller möjlighet att ha andra intressen. Informanternas sociala kapital påverkar möjligheten till att jaga stora rovdjur genom att ett stort och pålitligt kontaktnät är avgörande för att jakten ska fungera och vara tillgänglig. Jägarna lägger mycket tid på att vårda och bygga relationer med hög tillit till andra jägare men också till andra samhällsmedborgare.

Jägarnas sociala kapital är grunden till att jägarna känner tillhörighet och kan få tillgång till jaktmarker och jaktmöjligheter. För de kvinnliga informanterna har den sociala biten varit mindre viktig än för de manliga informanterna. Vidare hade det varit intressant att analysera hur rovdjursjakten skiljer sig bland män och kvinnor. I studien framkom det att informanterna upplever att samhället har relativt lite kunskap om rovdjursjakt. I och med det ökande antalet stora rovdjur som fålls under licensjakt finns intressanta studier att göra. Till exempel hur samhället ser på rovdjursjakt och rovdjursjägare för att kunna ge människor bredare förståelse för rovdjursjakten och öka tilliten till rovdjursjägare.

Slutligen stort tack till mina informanter och handledare ni har givit mig intressanta perspektiv, diskussioner och kunskap!

Litteratur

- Andersson, L-H (2016). Kungsörn under paragraf 28. *Svensk jakt*, 5 juni.
<https://svenskjakt.se/start/nyhet/kungsorn-under-paragraf-28/> [2023-05-25]
- Andersen, H & Kaspersen, L.B (2003). *Klassisk och modern samhällsteori*. Lund: Studentlitteratur
- Aronson, Å & Sand, H. (2004). *Om vargens utveckling i Skandinavien under de senaste 30 åren*.
<https://www.slu.se/globalassets/ew/org/inst/ekol/forskning/projekt/skandulv/publikationer/popularvetenskapliga/aronson-och-sand-2004-om-vargens-utveckling-i-skandinavien-under-de-senaste-30-aren.pdf> [2023-04-21]
- Aronsson, G (2017). *Tillit*. Mind, 16 september <https://mind.se/aktuellt/tillit/> [2023-04-21]
- Bourdieu, P (1999). *Praktiskt förnuft – bidrag till en handlingsteori*. Uddevalla: Daidalos
- Braun, V & Clark, V (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative research in psychology*. 3, 77-101
- Coleman, J (1990). *Equality And Achievement In Education*. New York: Routledge
- Ellegren, H. (2022). *Så har vargarna påverkats av inavel*. Uppsala universitet, 9 februari.
<https://www.forskning.se/2022/02/09/sa-har-vargarna-paverkats-av-inavel/#> [2023-05-15]
- Engdahl, O & Larsson, B. (2011). *Sociologiska perspektiv*. 2 uppl., Lund: Studentlitteratur
- Essen, E von (2016). *In the Gap between Legality and Legitimacy*. Lic.-avh. Uppsala: Sverige lantbruksuniversitet.
https://pub.epsilon.slu.se/13567/7/essen_e_von_160815.pdf
- Essen, E von & Tickle, L (2019). Leisure our Labour: An Identity Crisis for Modern Hunting? *Journal of the European Society for Rural Sociology*. 60, 174-197
- Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 1992/43 av den 21maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (OJ L 206, 22.7.1992, 7-50) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/ALL/?uri=celex:31992L0043>
- Europeiska unionen (2015). *EU:s plattform för samexistens mellan människor och stora rovdjur*.
<https://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/species/carnivores/pdf/Carnivores.SV.pdf> [2023-05-09]
- Gibson, K (2014). More than just murder: ethics and hunting in New Zealand. *Sociology of Sport Journal*. 31, 455-474. https://www.researchgate.net/profile/Kass-Gibson/publication/273580932_More_Than_Murder_Ethics_and_Hunting_in_N

- [ew Zealand/links/55f9b39308aeba1d9f20121c/More-Than-Murder-Ethics-and-Hunting-in-New-Zealand.pdf](http://ew.Zealand/links/55f9b39308aeba1d9f20121c/More-Than-Murder-Ethics-and-Hunting-in-New-Zealand.pdf) [2023-04-21]
- Gottzén, L & Lögdlund, U (2022). *Sociologins teoretiker*. 2 uppl. Malmö: Gleerups
- Gunnarsdotter, Y (2005). Från arbetsgemenskap till fritidsgemenskap. Den svenka landsbygdens omvandling ur Locknevis perspektiv. Doktorsavhandling. Uppsala: Sveriges lantbruksuniversitet.
https://pub.epsilon.slu.se/773/1/YG_avhandling.pdf
- Höglund (2023). Lodjursjakt väcker skarp kritik – störst på flera år. *SVT Nyheter*, 28 februari. <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/lodjursjakten-storre-an-tidigare> [2023-04-21]
- Jägarnas riksförbund (2023). *Rovdjur*. <https://www.jagarnasriksforbund.se/jakt/rovdjur/> [2023-05-15]
- Kaijser, L. (1999). Fältarbete. I Kaijser, Lars och Ölander, Magnus (red.). *Etnologiskt fältarbete*. Lund: Studentlitteratur
- Klimat- och näringslivsdepartementet (2023). *FN:s ramverk för biologisk mångfald innehåller nya globala mål*. Stockholm: Regeringskansliet
- Kvale, S & Brinkman, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. 3 uppl. Lund: Studentlitteratur
- Luhmann, N (1979). *Trust and Power*. New York: John Wiley & Sons Ltd.
- Naturvårdsföreningen (2023). *Stoppa den rekordstora jakten på svenska rovdjur!*
<https://min-insamling.naturskyddsforeningen.se/fundraisers/stoppa-den-rekordstora-jakten-pa-svenska-rovdjur> [2023-05-21]
- Naturvårdsverket (2023a). Beslut om jakt på rovdjur.
<https://www.naturvardsverket.se/lagar-och-regler/beslut/rovdjur/> [2023-04-21]
- Naturvårdsverket (2023b). *Jakt på rovdjur*.
<https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/jakt-och-vilt/jakt-pa-rovdjur/> [2023-04-21]
- Naturvårdsverket (2023c). *Rovdjursförvaltning*.
<https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/jakt-och-vilt/viltforvaltning/rovdjursforvaltning/> [2023-04-21]
- Naturvårdsverket (2023d) *Det svenska förvaltningssystemet för stora rovdjur*.
<https://www.naturvardsverket.se/49f45e/contentassets/f53044d1b97843878bfd8198a031d913/kunskapssammanstallning-forvaltningssystemet.pdf> [2023-04-24]
- Naturvårdsverket (2023e). *Jakt i Sverige*.
<https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/jakt-och-vilt/jakt/> [2023-04-21]
- Naturvårdsverket (2023f). *Jakt på varg*.
<https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/jakt-och-vilt/jakt-pa-rovdjur/jakt-pa-varg/> [2023-04-21]
- Persson, R (1981). *Jakt och jägare. Initiering och utövandemönster. En kartläggning av jakten och jägare i Skåne*. Lic.-avh. Malmö: Lunds universitet
- Petersson, F & Sonelius, J (2021). Hat och hot mot de som yttrar sig om varg. *Sveriges radio*, 12 maj. <https://sverigesradio.se/artikel/hat-och-hot-mot-de-som-yttrar-sig-om-vargar> [2023-05-19]

- Portes, A (1998). Social Capital: Its Origins and Applications in Modern Sociology. *Annual Review of Sociology*. 24, 1-24. <https://doi.org/10.1146/annurev.soc.24.1.1>
- Putnam, R (2000). *Den ensamme bowlaren*. Den amerikanske medborgarandans upplösning och förnyelse. 2 uppl. Stockholm: SNS förlag
- Rothstein, B & Stolle, D (2003). Introduction: Social Capital in Scandinavia. *Scandinavian Political Studies*. 26 (1), 1-26
- Rovdjurscentret De 5 stora (2023a). *1800-talet*. <https://www.de5stora.com/om-rovdjuren/rovdjuren-och-manniskan/var-gemensamma-historia/1800-talet/> [2023-04-21]
- Rovdjurscentret De 5 stora (2023b). *Vem bestämmer och håller koll på rovdjuren?* <https://www.rovdjursskolan.se/klassrummet/manniskan-och-rovdjuren/vem-bestammer-och-haller-koll/> [2023-04-21]
- Rovdjurscentret De 5 stora (2023c). *Rovdjursjakt*. <https://www.de5stora.com/om-rovdjuren/rovdjuren-och-manniskan/rovdjur-jakt/rovdjursjakt/> [2023-04-21]
- Rovdjurscentret De 5 stora (2023d). *Här finns det brunbjörn*. <https://www.de5stora.com/om-rovdjuren/artfakta/brunbjorn/har-finns-brunbjornen/> [2023-04-21]
- Rovdjurscentret De 5 Stora (2023e). *Är björnen farlig?* <https://www.rovdjursskolan.se/klassrummet/rovdjursfakta/bjorn/ar-bjornen-farlig/> [2023-04-21]
- Saarenmaa, A (2022). Låt barnen följa med på jakt. *Jägaren*, 1 oktober. <https://metsastajalehti.fi/sv/jakt/lat-barnet-folja-med-pa-jakt/> [2023-05-09]
- Sametinget (2018). *Sametinget vill se förändringar i förordningen om rovdjursförvaltningen*. Kiruna: Sametinget
- Sámiid Riikkasearvi (2022). Björnpopulationen ökar, antalet björnar som får fällas på licensjakt ökar. *Sámiid Riikkasearvi*, 22 augusti. <https://www.sapmi.se/bjornpopulationen-okar-antalet-bjornar-som-far-fallas-pa-licensjakt-okar-men-ersattningen-for-skador-orsakade-av-bjorn-minskar/> [2023-04-21]
- Skandobs (2023). Skandobs. <https://www.skandobs.se/#showAbout> [2023-05-23]
- Skoglund, M (2021). Ökat antal lodjur i Sverige. *Vildmarken*, 16 juni. <https://vildmarken.se/reportage/okat-antal-lodjur-sverige/> [2023-05-05]
- SFS 1987:905. *Jaktförordningen*. Stockholm: Landsbygds- och Infrastrukturdepartementet
- SFS 1987:259. *Jaktlag*. Stockholm: Landsbygds- och Infrastrukturdepartementet
- SVA, Statens veterinärmedicinska anstalt (2022). *SVA:s arbete med stora rovdjur*. Uppsala: statens veterinärmedicinska anstalt
- Svenska Jägareförbundet (2015). *Därför jagar vi*. <https://jagareforbundet.se/syd/vastra-gotalands-lan/jagareforbundet-vastra-gotaland-vast/medlem-marknad/darfor-jagar-vi/> [2023-04-21]
- Svenska Jägareförbundet (2019). *Licensjakt på järv för första gången*. <https://jagareforbundet.se/aktuellt/press/pressmeddelanden/2019/11/licensjakt-pa-jarv-for-forsta-gangen/> [2023-04-21]

- Svenska Jägareförbundet (2023). *10 snabba frågor om jakt*.
<https://jagareforbundet.se/jakt/fragor-och-svar/> [2023-04-21]
- Svenska Rovdjursföreningen (2023). *Vargjakten kan liknas vid en utrotningskampanj*.
<https://rovdjur.se/vargjakten-kan-liknas-vid-en-utrotningskampanj/> [2023-05-23]
- Sörlin, S., Matsson, L., Danell, K., Bergström, R. (2016). *Jaktens historia i Sverige: Vilt, människa, samhälle, kultur*. Stockholm. Liber
- Westlund, H & Kobayashi, K (2013). Social capital and sustainable urban-rural relationships in the global knowledge society I: Westlund, H & Kobayashi, K. *Social Capital and Rural Development in the Knowledge Society*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing. 1-18
- WWF (2023a). *Stora rovdjur i Sverige*. <https://www.wwf.se/djur/svenska-stora-rovdjur/> [2023-04-21]
- WWF (2023b). *Varg i Sverige*. <https://www.wwf.se/djur/varg/#undefined> [2023-04-21]
- WWF (2023c). *Största lodjursjakten på över 10 år – WWF beklagar licensjakten*.
<https://www.wwf.se/pressmeddelande/storsta-lodjursjakten-pa-over-10-ar-wwf-beklagar-licensjakten/> [2023-04-21]
- WWF (2023d). *Järv i Sverige*. <https://www.wwf.se/djur/jarv/#undefined> [2023-04-21]
- Öhrn, E (2020). Sämre tillgång till utbildning för unga på landsbygden. Utbildningsvetenskapliga fakulteten vid Göteborgs universitet, 27 februari.
<https://www.gu.se/nyheter/samre-tillgang-till-utbildning-for-unga-pa-landsbygden>

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver godkänna publiceringen. Om du kryssar i **JA**, så kommer fulltexten (pdf-filen) och metadata bli synliga och sökbara på internet. Om du kryssar i **NEJ**, kommer endast metadata och sammanfattning bli synliga och sökbara. Även om du inte publicerar fulltexten kommer den arkiveras digitalt. Om fler än en person har skrivit arbetet gäller krysset för samtliga författare. Du hittar en länk till SLU:s publiceringsavtal på den här sidan:

- <https://libanswers.slu.se/sv/faq/228316>.

JA, jag/vi ger härmed min/vår tillåtelse till att föreliggande arbete publiceras enligt SLU:s avtal om överlåtelse av rätt att publicera verk.

NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.